

Universiteit
Leiden
The Netherlands

**De rol van de curator bij de aanpak van
onregelmatigheden: een empirisch-juridisch
onderzoek naar de rol van de curator in de praktijk bij
de aanpak van onregelmatigheden voor en tijdens
faillissement**

Pool, J.M.W.

Citation

Pool, J. M. W. (2022, September 27). *De rol van de curator bij de aanpak van onregelmatigheden: een empirisch-juridisch onderzoek naar de rol van de curator in de praktijk bij de aanpak van onregelmatigheden voor en tijdens faillissement. Meijers-reeks*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3464369>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3464369>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

De rol van de curator bij de aanpak van onregelmatigheden

De rol van de curator bij de aanpak van onregelmatigheden

Een empirisch-juridisch onderzoek naar de rol van de curator in de praktijk bij de aanpak van onregelmatigheden voor en tijdens faillissement

PROEFSCHRIFT

ter verkrijging van
de graad van doctor aan de Universiteit Leiden,
op gezag van rector magnificus prof.dr.ir. H. Bijl,
volgens besluit van het college voor promoties
te verdedigen op dinsdag 27 september 2022
klokke 16.15 uur

door

Jessica Martha Wilhelmina Pool

geboren te Rotterdam

in 1994

Promotor: prof. mr. R.D. Vriesendorp
Co-promotor: dr. H. Pluut

Promotiecommissie: prof. mr. dr. W.H. van Boom (Radboud Universiteit Nijmegen)
prof. mr. G. van Dijck (Universiteit Maastricht)
mr. dr. R.M. Hermans (Radboud Universiteit Nijmegen)
prof. mr. M.L. Lennarts (Rijksuniversiteit Groningen)
prof. mr. dr. M.A.H. van der Woude

Omslagontwerp: Primo!Studio, Delft
Opmaak binnenwerk: Anne-Marie Krens – Tekstbeeld – Oegstgeest

ISBN 978-94-6421-827-5

© 2022 J.M.W. Pool

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vervaelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van vervaelvoudingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet of de repressieregeling van Stichting Reprorecht dient daarvoor een billijke vergoeding te worden voldaan aan Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het vervaelvoudigen en openbaar maken van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave als toelichting bij het onderwijs, bijvoorbeeld in een (digitale) leeromgeving of een reader (art. 16 Auteurswet), dient een regeling te worden getroffen met Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

LIJST VAN AFKORTINGEN

xi

1	INLEIDING	1
1.1	Introductie	1
1.2	Probleemanalyse, doelstelling en onderzoeksvragen	2
1.3	Methodologie	4
1.4	Afbakening	5
1.5	Relevantie en innovatief karakter van het onderzoek	6
1.6	Plan van behandeling	7
	DEEL I – Theoretisch kader	9
2	DE BELEIDSTHEORIE: DE AMBITIE VAN DE WETGEVER IN HISTORISCH PERSPECTIEF	11
2.1	Introductie	11
2.2	Een beknopt wetshistorisch overzicht	11
2.2.1	Antimisbruikwetgeving (1980-1995)	12
2.2.2	De intensivering van de aanpak van faillissementsfraude (1995-2003)	14
2.2.3	Groeiende aandacht voor onregelmatigheden voor en tijdens faillissementen (2004-2006)	15
2.2.4	Het voorontwerp Insolventiewet (2006-2011)	17
2.2.5	De opmaat naar een wettelijke regeling (2011-2012)	18
2.2.6	De herijking van het faillissementsrecht: de pijler fraudebestrijding	18
2.2.7	Het begrip onregelmatigheden	20
2.2.8	Blik op de toekomst	22
2.3	De beleidstheorie	23
3	DE BELEIDSTHEORIE: DE CURATOR EN DE AANPAK VAN ONREGELMATIGHEDEN	25
3.1	Introductie	25
3.2	De taak van de curator	26
3.2.1	De 'primaire' taak van de curator	26
3.2.2	Reconstructie van de boedel	26

3.2.3	Maatschappelijke belangen	27
3.2.4	De aanpak van onregelmatigheden	27
3.3	De samenwerking van de curator met de overige ketenpartners	30
3.3.1	De schakelfunctie van de curator	30
3.3.2	De rol van de Belastingdienst en de FIOD bij de aanpak van onregelmatigheden	30
3.3.3	De rol van de politie en justitie bij de aanpak van onregelmatigheden	33
3.4	Een schematisch overzicht van de taak van de curator bij de aanpak van onregelmatigheden	36
3.5	Belangenpluralisme bij de aanpak van onregelmatigheden	38
3.5.1	Tegenstrijdige belangen: het boedelbelang en het financiële belang van de curator versus het belang van de aanpak van onregelmatigheden	38
3.5.2	Tegenstrijdige belangen bij de samenwerking met de ketenpartners	42
3.6	Conclusie	43
DEEL II – De curator en de aanpak van onregelmatigheden in de praktijk		45
4	EEN <i>GROUND</i> ED <i>THEORY</i> -STUDIE NAAR HET BESLUITVORMINGSPROCES VAN DE CURATOR BIJ DE AANPAK VAN ONREGELMATIGHEDEN	47
4.1	Introductie	47
4.2	Onderzoeksopzet	49
4.2.1	<i>Grounded Theory</i>	48
4.2.2	Steekproef	49
4.2.3	Interviews	51
4.2.4	Analyse	52
4.3	Resultaten	54
4.4	Het werkproces van de curator bij de aanpak van onregelmatigheden	55
4.4.1	Introductie	55
4.4.2	Het eerste contact met het bestuur	55
4.4.3	De signaleringsfase	57
4.4.4	De beoordelingsfase	64
4.4.5	De redresseringsfase	66
4.4.6	Afsluitend	71
4.5	Het besluitvormingsproces van de curator bij de aanpak van onregelmatigheden	71
4.5.1	Algemeen	71
4.5.2	Factoren die samenhangen met het betreffende faillissement	72
4.5.3	Factoren die samenhangen met de curator	75
4.5.4	Factoren die samenhangen met de rechtbank	79
4.6	De besluitvormingstheorie	81
4.7	Discussie	85
4.8	Methodologische reflectie	86
4.9	Conclusie	88

5	ONREGELMATIGHEDEN AANPAKKEN BIJ EEN GEBREK AAN VERHAALSMOGELIJKHEDEN: EEN KWANTITATIEVE ANALYSE VAN FAILLISSEMENTSVERSLAGEN	91
5.1	Introductie	91
5.2	Hypothesen	92
5.3	Onderzoeksopzet	94
5.3.1	Steekproef	94
5.3.2	Variabelen	95
5.3.3	Beschrijvende statistieken	96
5.3.4	Toetsing van hypothesen	98
5.4	Resultaten	101
5.4.1	Bivariate analyse	101
5.4.2	Binaire logistische regressie	102
5.4.3	Multinomiale logistische regressie	107
5.5	Discussie	108
5.6	Methodologische reflectie	109
5.7	Conclusie	110
6	DE BEREIDHEID OM ONREGELMATIGHEDEN AAN TE PAKKEN. EEN SURVEY ONDER NEDERLANDSE CURATOREN	111
6.1	Introductie	111
6.2	Hypothesen	112
6.3	Onderzoeksopzet	116
6.3.1	Steekproef	116
6.3.2	Items en variabelen	118
6.3.3	Toetsing van hypothesen	121
6.4	Resultaten: de werkwijze van curatoren bij de aanpak van onregelmatigheden	122
6.4.1	Introductie	122
6.4.2	De signaleringsfase	122
6.4.3	De beoordelingsfase	126
6.4.4	De redresseringsfase	127
6.4.5	Afsluitend	131
6.5	Resultaten: de bereidheid van curatoren om onregelmatigheden aan te pakken	131
6.5.1	Algemeen	131
6.5.2	Descriptieve statistieken	131
6.5.3	Het financiële belang van de curator	133
6.5.4	De taakopvatting van de curator: belangenbehartiging	136
6.5.5	Het instrumentarium van de curator	139
6.5.6	Eerdere ervaringen met het doen van fraudemeldingen	140
6.5.7	De visie van de rechtbank en de rechters-commissarissen	141
6.5.8	De relatie met de rechtbank	142
6.5.9	Toetsing van de besluitvormingstheorie	144
6.5.10	Aanvullende opmerkingen	150
6.5.11	Conclusie	150
6.6	Discussie	151

6.7	Methodologische reflectie	153
6.8	Conclusie	153
DEEL III – Van feit naar norm		155
7	SYNTHESE. BELEMMERINGEN EN STIMULANSEN BIJ DE AANPAK VAN ONREGLMATIGHEDEN	157
7.1	Introductie	157
7.2	Samenvatting van de belangrijkste empirische resultaten	157
7.2.1	Kwalitatieve interviewstudie	157
7.2.2	Documentenanalyse van faillissementsverslagen	159
7.2.3	Surveystudie	161
7.3	Belemmeringen en stimulanzen bij de aanpak van onregelmatigheden	163
7.3.1	Introductie	163
7.3.2	Eerste dimensie: de financiële toestand in het specifieke faillissement	163
7.3.3	Tweede dimensie: de persoon van de individuele curator	165
7.3.4	Derde dimensie: de toezichhoudende rechtbank en haar insolventierechters	167
7.3.5	Conclusie	168
7.4	Discussie: de praktijk versus de beleidstheorie	170
7.4.1	Introductie	170
7.4.2	Toetsing van de aannames uit de beleidstheorie	170
7.4.3	Conclusie	173
7.5	Methodologische reflectie	174
7.5.1	<i>Mixed methods</i> -aanpak	174
7.5.2	Wisselwerking met de praktijk	175
7.5.3	<i>Law in action</i> versus <i>law in the books</i>	175
7.5.4	Beperkingen	176
7.5.5	Suggesties voor vervolgonderzoek	177
7.6	Afsluiting	180
8	BELANGENPLURALISME IN FAILLISEMENTEN	183
8.1	Inleiding	183
8.2	De <i>fact-value gap</i>	184
8.3	Aanbeveling 1: Het faciliteren van curatoren bij de aanpak van onregelmatigheden	185
8.3.1	Introductie	185
8.3.2	De opvolging van fraudemeldingen	186
8.3.3	Het instrumentarium van de curator	187
8.3.4	De visie van de rechtbank op de aanpak van onregelmatigheden	188

8.3.5 Een adequate beloning voor de werkzaamheden van de curator	194
8.3.6 Conclusie	195
8.4 Aanbeveling 2: Het stimuleren van curatoren bij de aanpak van onregelmatigheden	196
8.4.1 Introductie	196
8.4.2 Richtlijnen voor de aanpak van onregelmatigheden	196
8.4.3 Conclusie	200
8.5 Slotbeschouwing: Het primaat van de schuldeisers lijkt onhoudbaar	201
 SAMENVATTING	 203
SUMMARY	207
LITERATUUR	214
APPENDICES	221
1. <i>Empirische begrippen</i>	223
2. <i>Onderwerpenlijst interview</i>	229
3. <i>Survey</i>	231
4. <i>Gespreksverslag interview FIOD</i>	243
TREFWOORDENREGISTER	251
CURRICULUM VITAE	253

Lijst van afkortingen

AA	<i>Ars Aequi Maandblad</i>
aant.	Aantekening
AWR	Algemene wet inzake rijksbelastingen
BV	Besloten Vennootschap
BW	Burgerlijk Wetboek
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CIR	Centraal Insolventieregister
CMF	Centraal Meldpunt Faillissementsfraude
diss.	dissertatie
e.a.	en anderen
FIP	<i>Financiering, Zekerheden & Insolventierechtpraktijk</i>
FIOD	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst
Fw	Faillissementswet
GSR	Garantstellingsregeling Curatoren
HR	Hoge Raad
IBB	Instructie Invordering en Belastingdeurwaarders
INSOLAD	Vereniging voor Insolventierecht Advocaten
IW	Invorderingswet
JIRA	Vereniging voor Jonge InsolventieRecht Advocaten
KPI	Key Performance Indicators
m.nt.	met annotatie
MvO	<i>Maandblad voor Ondernemingsrecht</i>
MvV	<i>Maandblad voor Vermogensrecht</i>
NJ	<i>Nederlandse Jurisprudentie</i>
NJB	<i>Nederlands Juristenblad</i>
NV	Naamloze Vennootschap
OM	Openbaar Ministerie
p.	pagina
par.	paragraaf
Rb.	Rechtbank
RdW	<i>Recht der Werkelijkheid</i>
Recofa	Landelijk overlegorgaan van rechters-commissarissen in faillissementen en surseances van betaling
Red.	redactie
RMThemis	<i>Rechtsgeleerd Magazijn Themis</i>
r.o.	rechtsoverweging
Sr	Wetboek van Strafrecht
TBS&H	<i>Tijdschrift voor Bijzonder Strafrecht & Handhaving</i>
TvI	<i>Tijdschrift voor Insolventierecht</i>

<i>TvOB</i>	<i>Tijdschrift voor vennootschapsrecht, rechtspersonenrecht en ondernemingsbestuur</i>
<i>TvCu</i>	<i>Tijdschrift voor Curatoren</i>
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
WFR	<i>Weekblad Fiscaal Recht</i>